

SZÓLÁSSZABADSÁG ÉS BLASZFÉMIA HATÁRVONALAK A KÜLÖNBÖZŐ KULTÚRÁKBAN

A m'ÉRTÉK az ÉRTÉK!

Hídépítés

Kultúrák és Meggyőzések közötti párbeszéd-pedagógia

Párbeszédkultúra a párbeszéd-pedagógia, az „egyetemes művelődéstörténet” útján, mint a jövő egyik lehetősége az egész-séges társadalom építéséhez

GAJDÓCZKI ZSUZSANNA¹

Meggyőzés közöttség: szélesebb fogalom, mint a kultúrák és vallások közöttség, amely a beszédet helyezi a reflexiók szívébe, az Európai Unió jövőjének, építkezésének, működésének céljából, mindig a dialógus szélesítésével, szellemi szintézis felé.

Meggyőzések közötti dialógus, párbeszéd: szélesebb társadalmi terület, társadalmi létezés, erkölcs, politika, szellemi, intellektuális meggyőzések. Ítékezés nélküli kritikus szellemiség.

Kertész Imre, magyar Nobel-díjas író azt írja” A végső kocsmá” című könyvében Európa liberalizmusáról, hogy gyermeteg és öngyilkos. Európa öngyilkos liberalizmusa túlnyert civilizáció, amely saját ellenségét imádja.

Eme jóslat kezd bekövetkezni. A liberalizmusból jó: a szabadság! A szabadság értelmezhetetlen felelősség nélkül. - Vissza kell adni Európának a lelkét! Toulouse-ban a konferencián januárban még arról beszéltünk, hogy nincs krízis, nincs káosz, csupán mutáció van. Októberben Strasbourg-ban Lilia Bensedrine már forradalomról beszélt. A globális, mondialis migrációs kérdésekre globális, mondialis válaszokat kell adni.

A szabadság kifejezés nem azonos a szabadossággal. A szabadságnak is van határa. A mÉRTÉK az ÉRTÉK! Az áldozatok miatt Charlie vagyok, de ugyanakkor nem vagyok Charlie a szabadosság gyakorlata miatt. A szabadság határok nélkül nem jó. A szabadságot limitálja egy másik ember szabadsága. Empátiával párosult lelkiismereti szabadság. Megérteni a másikat, és nem csak racionálisan, hanem emocionálisan, szimpátiával is (IQ + ÉQ együtt).

- Respektálni a másikat
- Respektálni a létet, az életet
- Felelősséggel az emberi méltóságnak
- Jóindulat
- Nyitott szellemiség
- Elfogadni a többit és saját magamat

Mohamed karikatúrájával készített terrorizmus ellen vagyok. A szatírára szüksége van a demokráciának, de a szatírának gyűlöletmentesnek szükséges lennie. Ilyen értelemben tehát nem vagyok Charlie. De ugyanakkor a véleménynyilvánítás szabadságát illetően Charlie vagyok.

A lelkiismeret szabadsága komplex kompetencia, amely megengedi nekünk, hogy kapcsolatba

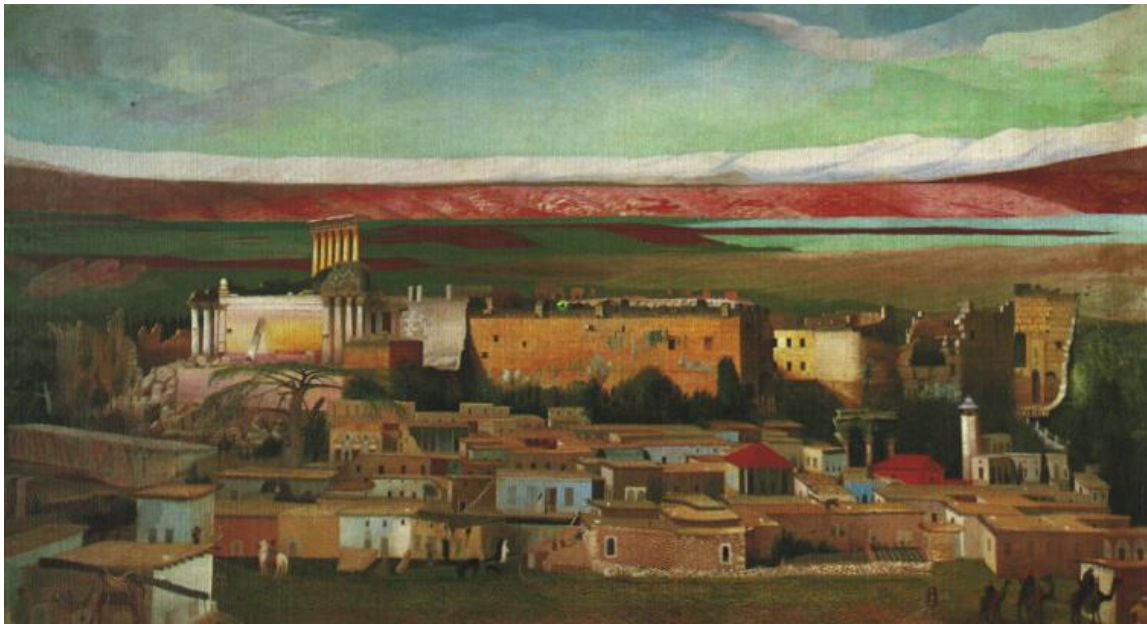
* Főiskolai tanár, a GERFEC magyarországi képviselője. zsuzsanna.gajdoczki@gmail.com

léphessünk, és válaszokat adhassunk ideákra, gondolatokra, hitekre, értékekre, emóciókra, amelyeket más emberektől hallunk, látunk.

A szolidaritása az embernek engedi, hogy meghallgassunk mások által képviselt meggyőződések, amelyeket megértünk.

Többféle hovatartozás létezik, meg lehet érteni azokat anélkül, hogy elhagyjam a saját identitásomat. Nekem nincs többféle identitásom, csak egy. Gandhi azt mondta, hogy ha elégedetlen vagy a világgal, akkor kezd a változást, változtatást saját magaddal. Nehézségeket ad a közös életben, ha a tudatlanság az úr, ha a szótárunk nem egyértelmű. Azt javaslom, hogy írjunk egy európai etimológiai szótárt.

Vizuális korban élünk

Csontváry Kosztka Tivadar: Baalbek (1906) festménye a világharmónia modellje, szellemi geometria.

A világ erre a világharmóniára vágyakozik Csontváry festészete a művészet, a kultúra, az emberi történelem több ezer éves történetével kerül párbeszédbe.

- Hogyan???
- Logoszként
- Kötelesség – jog összefüggése
- A szabadság nem azonos a szabadossággal
- Kompromisszum nem konszenzus
- Megérteni kompromisszum nélkül (ez a járható passzázs)

Kultúrák és Tudományok közöttiség az EGYETEMES KULTURTÖRTÉNET tantárgy segítségével, mint alkalmazott tudománnyal

- Baalbek egy napváros, hajdani heliopolis.

- Híd az Eufrátesz és a Nílus közötti különféle kultúrák között
- Transzmissziós szerepe van.
- A modern civilizáció a római dekadencia örököse.
- A Baalbek példája a rosszul vezetett emberi civilizációnak, a morális válságban lévő civilizációknak

- A megtépzott emberi kultúra modellszerű példája.
- A művészet segítségével van lehetőségünk nemesíteni, jobbítani az erkölcsi válságot.

Volnay: ő az egyik alapítója a Francia Tudományos Akadémiának, ő írta az alábbiakat Baalbekben, amely szöveg a Párizsi Tudományos Akadémia belső udvarán levő márványtáblán is olvasható: „Elmegyek élni a magányba, romok közé, megkérdezni a régi emlékműveket az elmúlt idők bölcsességéről.”

Ez talán tudna segíteni nekünk, nemcsak szimbolikusan. Szükségünk van a történelem és a kultúrtörténet tanítására, de másként.

Id. Pieter Bruegel: A bábeli torony

Egy új barbár korszakban élünk, ahol a nyelvek közötti értetlenség létezik. Néha egy magyar nem érti

a másik magyart, de sok esetben egy európai a másik európaikat sem. Szükséges a szavak etimológiai értelmezése.

Európai kulturális zónák:

- angol-szász
- germán
- latin
- szláv
- skandináv
- magyar

Kultúrtörténet, civilizációtörténet, művelődéstörténet másként való alkalmazása szükséges.

Mi a kultúra?

Mi a civilizáció?

Mi az általános műveltség?

Monologizáló világunkban a dialógus szükségessége elengedhetetlen, ha nem a háborúkban fejlődő Magyarországot, Európát akarjuk építeni.

A Lisszaboni Szerződés két fontos dologra fókuszál:

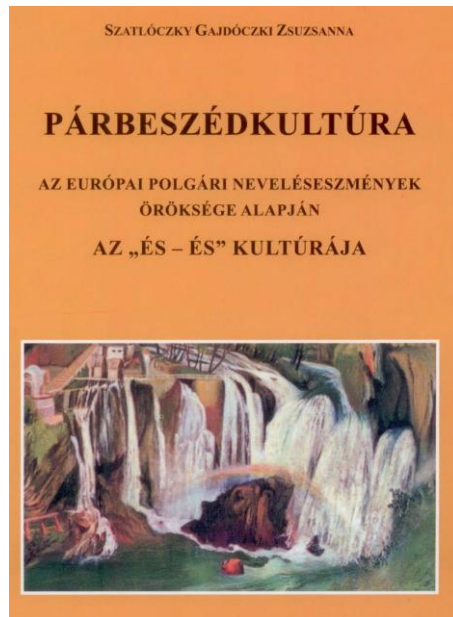
-az általános műveltség

-és a párbeszéd fontosságára!

A gazdasági válság alapja a az erkölcsi értékvesztés. A keresztény, univerzalitás, az egyetemesség az alapja a mértékletesség erényének, értékének gyakorlására, mely nélkül egyensúlyteremtésre nem látok lehetőséget a társadalmakban. A társadalom olyan lesz, amilyen a család, az óvoda, az iskola. Ezeket szükséges egyetemesség szintjére emelni.

Kulcsfogalmak a XXI. század nevelés-oktatás felelősei számára az élethossziglani tanulás 3 „L” EU-s művelődéspolitikája alapján is.

Az „Egyetemes Művelődéstörténet”/Tudománytörténet és Művészettörténet/ kulturális antropológiai alapokon, az európai polgári nevelésszempnyek öröksége alapján, az „És...És”-kultúrája a PÁRBESZÉDKULTÚRA alapja.

Hazai kollégákkal, 8 európai felsőfokú intézménnyel, majd 12 európai ország felsőoktatási intézményével, továbbá 4 európai tudományos akadémiával és 14 európai ország képviselőivel a GERFEC-ben /nemzetközi pedagógiai, kutató, nevelő-oktató csoport keretén belül kipróbált gyakorlat.

A különféle kultúrák és diszciplínák képviselői között a PÁRBESZÉD a kulcs, a híd, amely a tárgyi tudáson alapuló MEGISMERÉSHEZ elvezet, ami a MEGÉRTÉST teszi lehetővé, azaz magát a PÁRBESZÉDET, melyet NEM KOMPROMISSZUMMAL, hanem KONSZENZUSSAL kezelve lehet a BÉKE megteremtésének lehetőségeként kezelni. Ma már lehetetlen polihisztornak lenni, mert utópia lenne, de az emberi lét, az emberi méltóság megteremtésének lehetőségét a párbeszédkultúra magas kvalifikáltságú szintje teszi lehetővé.

MEGISMERNI-DIALÓGIZÁLNI-MEGÉRTENI-ÉPÍTENI- SZÉTOSZTANI

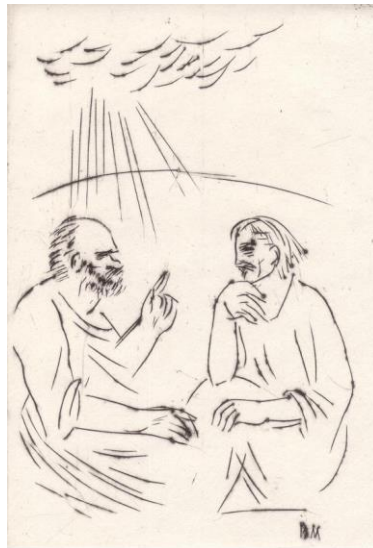
„A műveltséghez, azaz a valóság és az igazság megismeréséhez rendkívüli bátorság kell, rendkívüli elszántság. A műveltség nem örökölheto, ezért mindenkinek magának kell megoldoznia.” Minden tudás, tudomány annyit ér, amennyit az emberi életminőség javítására fel lehet használni. Arisztotelész ezt így fogalmazta: „A műveltség jó sorsban ékesség, balsorsban menedék.,,

A múzeumok őrzik a konkrét tárgyakat, a tárgyak üzenetét, pedig meg lehet fejteni, azzal a tudással, amely nemcsak az erdőt látja, hanem magát a fát is, de képes fordítva is, ha kell. Tehát nemcsak a fát látja, hanem magát az erdőt is. Mikor mire van szüksége az embernek a közösségnek, a békés egymás mellett élés szolgálatában.

Megfelelő tudással és műveltséggel az évszázadok, korok üzenetét dekódolni lehet. Ezzel, arra is rádöbben az ember, hogy a spanyolviaszt nem fogja feltalálni, mert már feltaláltott... Talán szerénységre és némi alázatra is szert tehetünk.

Mi az emberi fajtaspecifikum? Mi teszi az embert emberré? Eleinte a MUNKÁT tartották annak, majd a JÁTÉKOT, aztán pedig a BESZÉDET. Ma már a PÁRBESZÉD az a valami, amitől ember az ember.

Borsos Miklós: Beszélgetők

A grafika azt ábrázolja, hogy Borsos Miklós beszélget Szókratésszel.

Jankovics János: Búcsú Szókratészről

A felhőkben visszatérő Szókratész látja az oszlopokat összetörve. A párbeszéd segítségével újra építhető az európai kultúra. Csontváry: Római híd Mosztárban című képe a logója egy több földrészt megmozgató párizsi konferenciának. Íme, a könyv borítója:

Jó lenne, ha a KULTÚRA fogalmát is átértékelnék. Kornis Gyulának nagyon igaza van, amikor azt mondja, hogy a KULTÚRA:

- a tudomány
- a művészet
- a vallás
- az erkölcs
- a jog
- a gazdaság
- a politika

azaz az egész életet átfogó

egész a KULTÚRA.

Mindezek megértéséhez szükséges ismerni és értelmezni:

Logos-dialógus viszonyát, a kötelesség-jog kapcsolódási pontjait, s azt, hogy” és..és” köztük a viszony. Azt, hogy az ember akkor logos ember, ha azt teszi, amit mond. A joga pedig akkor érvényesíthető, ha már teljesítette a kötelességét. A sorrend nem cserélhető fel, mert akkor már nem hiteles...Disztigválni szükséges a kompromisszum és konszenzus között. A kettő nem ugyanaz.

Mindezeket a gondolatokat vizsgáltuk az interkulturalitás területén Comenius –projektben és a diszciplínák közötti területeken LAMAP-Science európai projektekben, az „EGYETEMES MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET” fenomenológiai és kulturális antropológiai szemléletével. Mindkét projekt befejezése után két könyv is született:” Párbeszédkultúra” és a „Napútonlét-Életrenevel/öd/és” címűek.

Csontváry: Taorminai színház romjai című képe lett a diszciplínák közötti párbeszéd-konferencia logója., mert jól szimbolizálja a társadalomtudományok és természettudományok küzdelmes harmóniáját. Íme, a könyv borítója:

Csontváry: Taorminai színház romjai című festménye a társadalomtudományok és természettudományok küzdelmes harmóniája megteremthető.

„Egyetemi színvonalra kell emelni a tanítók általános műveltségét már csak azért is, hogy mennél több legyen bennük és rajtuk tiszteletreméltó tartalom és forma.”-írja Karácsony Sándor :” A magyarok kincse” című könyvében a” Nincsen Isten ?” című fejezetben/ Bp.-Széphalom Könyvműhely, 2008./ Debreceni egyetemistaként Karácsony Sándor pedagógiáján nőttünk fel a” Durkó-Tanszéken”, s valahogy iránymutató bátorság volt az akkor, ma pedig már szinte alfabétikum.Az EU humánerőforrás-stratégiájának egyik lehetséges útja az „Egyetemes Művelődéstörténet” oktatása. Eddig az Unió kibővítéséről kizárólag biztonságpolitikai, gazdaságpolitikai szempontból beszéltünk. Itt az ideje, hogy a kulturális, emberi szempontok is helyet kapjanak egy új stratégiában.

Magatartástudománnyal alig-alig foglalkozunk a felsőoktatásban, mert az egész nevelés-oktatás területén fehér holló a téma. Ha mégis, akkor iszonyú pénzeket emészt fel, s eredménye csekély. Pedig lehetne egyszerűbben is meglévő javainkkal jobban sáfárkodva cselekedni és az egész társadalom számára élvezhetővé tenni, játékosan elsajátítani a múzeumok adta lehetőségeket jobban kiaknázva, élővé téve mindennapjainkat, nemcsak a gyermek, hanem a felnőtt populáció számára. A közösségfejlesztés egyik lehetősége lehetne.... ! Annak is kellene lennie...!

Jacques Delors: Az oktatás rejtett kincs című UNESCO Nemzetközi Bizottságával összeállított könyvében az oktatás négy alappillére a XXI. sz. vonatkoztatottan:

1. Megtanulni megismerni
2. 2. Megtanulni dolgozni
3. 3. Megtanulni együtt élni másokkal
4. 4. Megtanulni élni
5. A tudást az élet mindennapi részévé kell tenni, különben használhatatlan dolog.

STRATÉGIA:

- Fedezzük fel, találjuk meg kik is vagyunk!?
- Vissza Szókratészhez!
- Reflexiók a 4 fogalomról, amely a kulturális sokféleségben közös lehet Gilbert Caffin/ oratoriánus szerzetes, EU-s képviselője volt a keresztényértékrendnek/ alapján:

- Történelmi emlékezet
- Harmónia
- Nagylelkűség
- Szellemisség

Továbbadni:

- az iskolában
- a társadalomban
- Európában
- a világban

TAKTIKA

Európaiság, avagy a magatartás minősége, az „Egyetemes Művelődéstörténet” útján
Európaiság, avagy a magatartás minősége az „Egyetemes művelődéstörténet”
útján

I. Az „*Egyetemes Művelődéstörténet*” interdiszciplináris (tudományközi) tantárgyat Zsámbékon a kultúráköziség (interkultúra), a vallásköziség (interkonfesszionális) és a nyelvköziség (interlingvisztika) szempontjából oktatjuk multikulturális (több kultúra egymás mellett élése, létezése) világunkban, az interkulturalitás (a kultúrák egymásra hatása) figyelembevételével, kultúranropológiai megközelítéssel. (A kultúra és az ember viszonyrendszere az ember kulturális megnyilvánulásainak tanulmányozásával foglalkozó tudomány).

Az iskolákban külön-külön tanítják a történelmet, az irodalmat, a művészeteket, a tudományokat és az órákon sokszor nem is azonos korszakokról van szó egyazon időben. Jó lenne időrendi, kronológiai sorrendben bemutatni az adott korszakot meghatározó, és az utókor szempontjából leglényegesebb művelődéstörténelmi összefüggéseket az őskortól napjainkig, kultúraantropológiai alapokon. A kultúraantropológiai szemlélet a mindennapi, hétköznapi élet oldaláról közelít, s nem eseménytörténetet ad, hanem a szemléletformálás elősegítésére helyezi a hangsúlyt. Könyvtárnyi enciklopédia törekedhetne teljességre, mi integrált ismeretadásra törekszünk, nem száraz enciklopédikusagra.

Azt kísérjük meg bemutatni, teljesíteni, hogy Magyarország kultúrája hogyan kapcsolódott az egyetemes művelődéstörténelmi folyamatokhoz, hogyan gazdagította azt nemzeti sajátosságaival. Segíteni szeretnénk a tájékozódást, az eligazodást az emberiség történetének labirintusában. Az emberiség szellemi, anyagi történetének folyamatában – amely lelki és anyagi tényezők együttese – lehetővé szeretnénk tenni a leendő értelmiségieknek, hogy az egyes korok emberét, életét közérthetően és színesen mutassák be tanítványaiknak, a felesleges zsákutcák elkerülése céljából.

Ez az interdiszciplináris tantárgy nem csupán ismereteket kíván közölni, hanem szemléletet kíván nyújtani, az egyetemes művelődéstörténet egyetemes humanista szemléletét a Szép, a Jó, az Igaz hármasságának jegyében a konstruktív életvezetéshez.

Egyfajta hiányérzetből táplálkozott a tantárgy létrejötte. Egyrészt a fent említett kronológiai követelmény, másrészt az általános műveltséget rendszerbe szervező többdimenziós (humán- és természettudományos ismeretekben való jártasság, etikai, erkölcsi érzék, esztétikai, filozófiai, vallási alapismeretek, viselkedés- és környezetkultúra) nevelés igénye, továbbá az, hogy minden ismeret, minden tudás tudományos, művészeti, erkölcsi, vallási, minden tantárgy, az emberi személyiség teljességének kibontására született, és arra is kellene használni.

Kroó Norbert a Tudomány Napja alkalmából 2001-ben a következőket mondta: „*a XXI. század tudománya alapvetően más lesz, mint a XX. századé volt, előtérbe kerül a különféle természet- és társadalomtudományok együttműködése, a társadalom és a gazdaság problémáinak együttes kezelése.*” A tudomány napjainkban felértékelődik, amennyiben az interdiszciplinaritás felé tolódik, ha valóban az emberért lesz, akkor paraméterei, értékei kiszámíthatóak lesznek!

II. Minden tudás, ismeret, gondolat csupán eszköz ahhoz, hogy emberségesebb emberek legyünk, és ebben is versenyképesek. A kultúraantropológiai megközelítésről: ma már nem az a fő kérdés, hogy;

Mi az ember?

Milyen az ember?

Ma ez ismét kevés!

Ma (is) ez a fő kérdés: Hogyan ember az ember? (Mindig is ez volt a fő kérdés, csak “elfelejtették”). mi az, ami az embert megkülönbözteti az összes többi élőlénytől? A munkavégző-képesség volt egy ideig a válasz, majd a játékképessége, utána a beszéd lett megjelölve. Ezek felett eljárt az idő. Ma azt mondjuk, hogy a párbeszéd-képesség, az ami az emberi fajtaspecifikumot adja. Azaz tud és képes kérdezni és a kérdésre választ képes adni.

Egyetemes műveltség és morál kellene. Az emberiség sem intellektuálisan, sem morálisan nem tudja követni technikai, civilizációs lehetőségeit. A személyiség civilizáció okozta “szétdaraboltságának” ellensúlyozására kívánjuk a tanszéki munkánkat működtetni ezen tantárgy segítségével is.

Magyar: a hazai és a szórvány magyarságot sajátos magyar kulturális hagyományaiban egyesítő, toleráns szemléletű, (jól nevelt) szándékában és cselekedeteiben “Pacem in terris”-t teremteni igyekvő, “Modus vivendi”-re törekvő EMBER.

Polgár: az írástudó felelősségével szolgálatot teljesítő lény.

Az emberi sokféleséget különös értéknek tartjuk, mert a közösséget gazdagítja, viszonylag harmonikus egysége hozzájárul egy toleráns társadalom szerveződéséhez, amelynek alap gondolata a Kárpát-medencében Szent Istvántól kezdődik.

A multikultúra: több kultúra létezik a világon egymás mellett. Interkultúra: két vagy több különböző kultúra érintkezése egymással, hatnak egymásra, nemcsak léteznek egymás mellett. Felfogható a multikulturális fejlődési fokának.

Az inter- és multikulturális nevelés szinte azonos az ökológiai gondolkodásmóddal és az ökológiai viselkedésre való neveléssel.

Minden élőlény arra törekszik, hogy önmaga maradjon. Nem kell a magyarnak németté válnia, sem orosz, sem amerikai az inter- és multikulturális világban, hanem a kultúrák együttélése váljon ökológikussá, vagyis az élők, illetve a kultúrák az okos egymás mellett élést valósítsák meg. Közben a nevelésnek ügyelnie kell arra, hogy olyan mélységű művelésre van szükség, amelynek egyes részeiben több millió éves beidegződést kell fellazítani. Ebben a neveléstudománynak és a nevelésnek támaszkodnia kell különféle szaktudományok eredményeire: szemiotikára, nyelvészetre, pszichológiára, szociológiára, kulturális antropológiára stb. A világ minden társadalmának komoly, átgondolt, különböző mélységű és minőségű művelésre lesz szüksége az elkövetkezendő években. A “gömbölyű”

gondolkodás pedagógiája a segítő szolgáltatás pedagógiája természet-, élet- és gyermekközpontú, organikus, egyetemesen gondolkozik, és lokálisan cselekszik. A polgár differenciált bánásmódot kíván, tehát plurális gyakorlatot követ a sokszínű "RENDteremtés" érdekében. Harmóniára törekszik, nem azt nézi, ami szétválasztja az embereket, hanem azt, ami összeköti.

Európai léptékben gondolkodó, interkulturális, multikulturális ismeretekkel és szemlélettel rendelkező oktatók képzése égetően sürgős feladat, ha nem csupán háborúban "fejlődő" Európát, hanem olyan Európát akarunk megvalósítani, amelyben a közös alapokkal, ám eltérő kultúrával rendelkező európai emberek fognak együtt élni és dolgozni. A kultúrák ismeretének oktatása feltétlenül szükséges, sőt felértékelődik. Ebben az esetben általánosabbá válik az a szemlélet, hogy minden kultúrának megvan a létjogosultsága, és ezt tiszteletben kell tartani. Kitűnő, tankönyvekhez készült, kiegészítő könyveket használhatnak a tanítók Európában, mindenki a saját anyanyelvén.

A kultúrák közöttiség nem lehet a domináns és a determinált elemek közössége, hanem a kultúrák párbeszédét feltételezi, amelynek során az előítéletek lebontásra kerülnek. A párbeszédben a felek felfedezik egymás értékeit, interkultúra esetén mindketten, multikultúra esetén mindannyian gazdagodnak és dinamizálják egymást. Az interkulturális képzés középpontjában egymás gyarapítása, gazdagítása áll. István király *Intelmeiben* azt olvashatjuk, hogy a beszűkült egyféleség gyenge és erőtlenség, mert önző és önhitt, a sokféleség egysége viszont gazdagít, felemel és elrettenti a gyökértelent a pökhendiségtől.

„ Szent István eszméje, gondolata nem jelszó volt. Aki annak használja, megszentelteti. Tanítás volt az és fegyelmezés, a nemzetnek, az utódoknak és uralkodócsaládoknak bölcs és jóságos vaskézrel fegyelmezése századokra”- írja Teleki Pál ugyanott.

A tantárgy interdiszciplináris tárgy, a történettudomány, az andragógia (felnőttképzés), a pszichológia, az etika, a filozófia, a művelődéstudomány, a szociológia, a művészettörténet, a kommunikációelmélet, a viselkedéskultúra tárgyakból táplálkozik.

Célja: az emberiség fejlődése során felhalmozott, tudományos (humán és természettudományos), korszakot meghatározó ismereteinek átadása egy-egy alkotás megismertetésével, a világvallások lényegi áttekintése és az egyetemes humanizmus bemutatása.

A tantárgy elnevezéséről és értelmezéséről: a német kultúrkörökben kultúrtörténetnek hívják, ahol az elméleti megközelítés élvez elsőbbséget, a gyakorlat másodlagos. A latin kultúrkörök a praxist helyezik előtérbe, s annak következménye az elmélet. Ők civilizáció-történetnek nevezik. Vizsgálódásaim során kiderült, hogy azért ez nem mindig és nem minden esetben fedi a valóságot. Mi magyarok szerencsésebbnek tartjuk a művelődéstörténet elnevezést, mert hol a praxisból, hol az elméletből indult ki egy-egy korszak irányadó szerepe. A szintézis a művelődéstörténetben gyökerezik. A kultúrtörténet és a civilizáció-történet szűkebb elnevezés, mint a művelődéstörténet. Természetesen nem szerencsés az éles szembeállítás, mert a gyakorlat és az elmélet, illetve az elmélet és a gyakorlat nem szembenálló fogalmak, hanem egymást kiegészítik, s ezért bölcsőbb a művelődéstörténet elnevezés, amely szintézist teremt, és jelzi a kölcsönös oda-visszahatást.

A tantárgy egyetemes, azaz a faj és a nemzet fogalmak felett áll, univerzális érvényű, nyitott minden jóakarató ember előtt, akik az egyetemes alapelveket elfogadják. Tehát az univerzális humánnum exponenciális teljességére törekszik, a természeti törvények figyelembevételével. Mindháromnak a tárgya maga a kultúra. De mi is az a kultúra?

Nem kívánom a több száz kultúrafogalom részletes leírását adni. Csak néhány meghatározásra szeretném ráirányítani a figyelmet.

A kultúra az egész emberi életet átfogó jelenség. A váci születésű Kornis Gyula, akadémikus a kultúra hét területét nevezi meg, ahogy az előzőekben is írtuk; a tudomány, a művészet, a vallás, az erkölcs, a jog, a gazdaság, a politika.

Mindezekről mélyreható elemzést fejt ki a „Tudomány és társadalom „-A tudomány szociológiája- című könyvében-Franklin Társulat Bp. 1944.

A másik a kultúra mindaz, ami élni segít! Az emberként létezés módja.

A harmadik: a latin *colo, colere, colui, cultus* azon kevés cselekvő igék egyike a latinban, amelyik az emberi élet teljességét magába foglalja, s az embert a földdel és az éggel, a mindenséggel köti össze.

Íme, a szó jelentésének végtelen színskálája;

- a) földet művel (valamilyen foglalkozásban tevékenykedik, a földműveléssel teremti elő az élethez szükséges táplálékot);
- b) lakik (belakja azt a területet, ahol él, otthonosan viselkedik, otthonot teremt);
- c) gondját viseli valaminek (a jó gazda módjára felügyeli a rábízottakat);
- d) ellát, ápol (vigyáz arra, hogy a rábízottak – emberek, állatok, növények – élete egészséges, környezetük rendeltetésszerű legyen);
- e) díszít, nemesít (a praktikumon túlmenően szemléli közvetlen környezetét, meglátja benne és igényli a szépet, és dolgozik is érte);
- f) erényt gyakorol (tud különbséget tenni jó és rossz között, mert csak így tudja megállapítani, hogy mi az erényes), bölcsesség, igazságosság, erő, mértékletesség;
- g) hűségesen kitart (állhatatosságban él, állhatatosságra nevel, a jó ügy mellett minden feltétel nélkül kitart), *Caritatae et constantia!* Az „és” –en van a hangsúly, ami a latinban „et”. Nincs egyik a másik nélkül
- h) becsül, nagyra tart (van értékfogalma, s az értékek alapján tudja a dolgokat minősíteni, megbecsülni);
- i) tiszteli a szent dolgokat (tudja, hogy az életben mi a jelentősége a tiszteletnek);
- j) ünnepet tart, vallásos rituálén vesz részt (hálát ad a Teremtőnek az életért, a természetért, a létért).

Az ünnepek az ókorban a betakarításhoz és számos egyéb mezőgazdasági munkához kötődtek. Igazodtak az élet ciklikus körforgásához. A kultúra tehát az embernek ebben az évente ismétlődő életfolyamatban való aktív részvételét jelenti.

Másik értelemben: az ember létfenntartási dolgait és titkait (a születést, a halált, a táplálkozást, a biológiai-lelki egészséget stb.) transzcendens magasságokba emeli, s ennek igényével igyekszik az életet is megszervezni. Nem kétséges, hogy mára a kultúrának az eget és a földet összekötő jelentéstartalma erősen megkopott. Talán ez a legfőbb magyarázata annak a paradoxonnak, hogy a kultúra időközben a humániumtól homlokegyenest ellentétes tartalmat is kapott (pl.: náci kultúra).

Létezik a kultúrának egy szűkebb értelmezése is, ide sorolják rendszerint az irodalmat, a művészeteket és a humán tudományokat.

A kultúra közösségteremtő, nemzetet teremtő, alakító, népet formáló szellemi erő. A kultúra és a civilizáció fogalmának differenciált értelmezése, összehasonlítása: A kultúra önzetlen, organikus állapot. Ha a személyiség eredeti egyéniség, szemlélődést, értékteremtést jelent, Szervesség jellemzi. Az elvont ész kategóriájába sorolható. A civilizáció érdekorientált, hatalomvágytól motivált. Nem az élet a legfőbb érték, mert az élet is technikai jellegű. A praktikus ész jellemvonásait viseli magán. Az ember arc nélkülivé válik, szakít a természet rítusaival, mesterségeség jellemzi. Magas filozófiára, művészetre és vallási szimbólumokra “az életnek” nincs szüksége – vallja a civilizáció. Technikai győzelem, az életet a gép helyettesíti. Pragmatikus, mechanikus, gépi. Élettelen, ha az élethez jó "mankó" is. Teleki Pál írja:” Kevesebb tanítást! Több nevelést! Kevesebb civilizációt! Több kultúrát!”

„A civilizációk halandók, a kultúra örök! „írja Paul Valéry. a Variétés című tanulmány sorozat első kötetében, melyet Párizsban, 1919-ben adtak ki.

Amikor a kultúra lélekteleenné, életteleenné válik, civilizációvá alakul át, a szellem haldoklik. (Bergyajev: „Az élet és a kultúra utáni vágy.”)

A csodavárás, a remény mindig az élet reális megváltoztatásának igényéhez kapcsolódik. A csodavárás, a remény csökken, a civilizáció csúcán végleg eltűnik. Konrad Lorenz: *A civilizált emberiség nyolc halálos bűne* c. munkájában kifejti a kultúrát, az emberiséget fenyegető dehumanizálódási folyamat nyolc legégetőbb problémáját:

1. A Föld túlnépesedik – embertelen módon védekezünk. A térben összezsúfolódott ember agresszívvé válik. (Sok a foka kevés a hal, az ember embernek farkasa.)
2. A természetes életteret elpusztítjuk, amely által a külső környezetet romboljuk le, de az ember önmagát is megfosztja a felette álló teremtés szépségének és nagyságának a tiszteletétől és élvezetétől.
3. Az emberiség versenyt fut önmagával. Az ember minden igazi értékkel szemben vakká válik. Az ember meg van fosztva az őszinte, emberi, elmélkedési tevékenységhez szükséges időtől.

/Az európainak órája van, az afrikainak ideje./

4. Az intolerancia növekszik – a kudarctűrő képesség szinte eltűnik.
5. Genetikailag széthull az emberiség. Nő az infantilizmus, a lázadó ifjúság egy része szociális parazitává válik.
6. A tradíciókat, az ősök produktumainak tiszteletét lerombolják. A fiatal az idősebbet kulturális értelemben sem képes megérteni, ezért idegen etnikai csoportként kezeli, nacionalista gyűlölködést táplál iránta. A identifikációs zavar oka a szülők és a gyermekek közötti kapcsolat hiánya.
7. Az emberiség egyre erősebben dogmászítható, ami uniformizálódáshoz vezet.
8. Az atomfegyverkezés komoly veszélyekkel fenyegeti az emberiséget. Ezeket a veszélyeket azonban még mindig könnyebb elkerülni, mint a felsorolt hét folyamatból származó következményeket.

Az embert a többi élőlény közül a kérdés képessége különbözteti meg. De az élőlények közül az embert a kérdés és a válaszadás képessége együtt teszi emberré (dialogizáló képesség). Ez a párbeszéd művészet, amelyet meg kell tanulni, és meg is lehet.

Csodálatos belső értékei segítségével az ember megteremtette a tudomány, az erkölcs, a művészet és a vallás négyes világát. A tudomány az igazság ismeretén alapszik, a művészet szépet teremt, az erkölcs biztosítja a szabad akaratot; tud választani jó és rossz között, a vallás felteszi a végső kérdéseket. Minden ember s minden társadalom akkor válik teljes értékűvé, ha ebben a világban otthonosan mozog, vagy legalább exponenciálisan közelít hozzá.

Mahatma Gandhi sírján a következő felirat olvasható:

A hét társadalmi bűn:

1. Elvek nélküli politika (megélhetési bűnözés-megélhetési politika)
2. Munkánélküli gazdagság (kizsákmányolás)
3. Jellem nélküli tudás (gonoszság)
4. Lelkiismeret nélküli öröm (káröröm)
5. Erkölcs nélküli kereskedelem
6. Emberség nélküli tudomány
7. Vallás nélküli kultúra

II. János Pál megkoszorúzta a sírt, és hangsúlyozta, hogy Gandhi bölcs ember volt, igaz, figyelemre méltó, amit mondott, és tett. Méltó arra, hogy a mondanivalójára odafigyeljünk!

II. János Pál találkozókra hívta a világ egyházainak képviselőit Assisibe, hogy imádkozzanak: ki-ki a saját nyelvén és liturgiája szerint a békéért.

- 1) 1986 A hidegháború befejezéséért, az egyetemes béke ügyének előmozdításáért (valamiért és nem valami ellen – lényeges különbség).
- 2) 1993 A gyűlölet megszűnéséért.
- 3) 2002 A 2001. szeptember 11-i New York-i terrortámadás apropóján: A vallás sohasem lehet összetűzés, gyűlölet és erőszak forrása.
Tehát van más út is a XXI. századra!

Az érték- és mértékhiányban szenvedő Európában az ember félti az emberiséget a hit és az erkölcs nélküli jóléttől, a csend nélküli tanulástól, a félelmekkel teli vallástól, a tudatosság nélküli istenimádástól.

A társadalom elvárása, hogy a felsőoktatás nemzetközileg is versenyképes munkaerőt képezzen. Adja át a nemzeti és az európai kultúrát, ami nélkül gazdaságilag sem lehet sikeres az ország. Az egyén számára a legfontosabb felemelkedési lehetőség a felsőoktatás, ezért tömeges képzésre (tanítóképzők) van szükség, ugyanakkor a színvonalat is tartani kell! Glatz Ferenc írja a következőket: *”Az emberrel, mint gondolkodó, hívő egyeddel legalább annyit kell foglalkoznunk, mint a gazdálkodó, környezetét szerszámait alakító-formáló homo oeconomicussal vagy homo technicussal. Különbözik nem értjük meg sem a saját, sem a testvérek kultúrák történelmét és jelenét. A nagy világhaluban, az internet, a mobiltelefonok világában gyermekeink csak akkor érvényesülhetnek, ha a világra nyitott országban nőnek fel. Igenis több tanszékot kell működtetni egyetemünkön, főiskoláinkon, több ismeretet kell adni a tanároknak az Európán kívüli kultúrákról, mint eddig tettük. Szeptember 11. az a nap, amely megváltoztatta a világot.”*²

Pontosabban fogalmazva az a nap rádöbbenette az emberiséget, hogy a világ régen megváltozott. A főiskoláinkon huszonhét évvel ezelőtt már elkezdtük ezt a szemléletet, hogy az új normaképződés folyamata elindulhasson, a nagy szétbomlást újjászerveződés követhesse, hogy az Unióban a közös alap, a közös értékrend kialakulhasson. Optimista prognózis az új évszázadra, de járható út, van realitás alapja.

Aurélien Sauvageot, az ismert francia nyelvészprofesszor, aki az 1920–30-as években Magyarországon hídember volt, vallja: *„Egy kultúra nem csupán szellemi, hanem emberi is, és megérteni csak akkor lehet, ha érzelmi indítékaival ugyanúgy megpróbálunk azonosulni, mint gondolataival.”* Forrás/Életutam Budapest, Corvina 1988./

Sokáig hódoltunk az IQ-teszteknek, de lassan felismertük, hogy a magas IQ-val rendelkező emberek gyakran csúfos kudarcot vallanak szerényebb adottságokkal rendelkező társaikkal szemben, akik meglepő sikereket aratnak. Mindezen tényezőkből kirajzolódik egy másfajta okosság, amit Daniel Goleman *„érzelmi intelligenciának”* nevez.³ Ebbe beletartozik az önismeret, az önuralom, a kitartás, a beleérző-képesség, a társas kapcsolatokban való jártasság. Az állja meg helyét a való életben, aki birtokolja a felsorolt képességeket. Az érzelmi intelligencia fejleszthető! Erre nagy szüksége van az embernek. Például, a holokauszt nem egyszerűen zsidó probléma, a holokauszt modern, racionális társadalmunk szüleménye, a civilizáció magas fokán álló, az emberi kultúra csúcsteljesítményeit nyújtó társadalom vitte végbe aggályosan ragaszkodva a racionalitáshoz. Éppen ezért a holokauszt a mai társadalomnak, civilizációnak és kultúrájának a problémája.⁴ Hámori József azt írja, hogy a nyugati gondolkodásmódban az absztrakció viszi a főszerepet. Van egy másik, keleti gondolkodásmód is. Az ázsiai kultúrák az írott és a beszélt nyelvben is nagyon sokáig megőrizték a képi gondolkodást. Nemcsak a kínaiak, hanem a japánok is. Kialakult egy nagyon érdekes, kulturális divergencia: adva van egy rendkívül absztrakt nyugatias gondolkodás és egy inkább keleti, sokkal mélyebb képekkel operáló gondolkodás is. Ez

² Glatz Ferenc: Történettudomány szeptember 11. után. História, 2001/8. 16.

³ Daniel Goleman: Érzelem intelligencia. Háttér Kiadó, 1997

⁴ Zygmunt Bauman: A modernitás és a holokauszt. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp., 2001

utóbbi a magyar költészetben különösképpen jól fellelhető. A magyar költő sokszor inkább képekkel dolgozik, semmint fogalmakkal, ami a költészetében különösen megragadó. A jobb oldali agyféltekét használja, ahogy ezt az ősi kultúrák ma is teszik, ezért fogékonyabb az ugyancsak jobb féltekés érzelmekre, emóciókra. A magyar kultúra szintézis-kultúra, befogadó kultúra, ahogy a nyelve is az. A magyaroknál nagyon vékony a választóvonal az álom-tudat és az én-tudat között. A magyar kultúra álom adta kultúra, ahogy 1910 tavaszán Rómában Kosztolányi leírta. Koronánkat a lengyel királynak szánták, de II. Szilveszter éjjel álmot látott, s így került a pápai ajándék a magyar király birtokába – tartja a legenda. Egy több száz éves álom. Micsoda nép az, amelynek egy álom adta a kultúrát? Micsoda erő, hogy ezredéven át meg tudta őrizni ennek az álomnak az emlékét?

Az emberek még jóban vannak saját álmaikkal. A tudatalatti pedig képekből áll. A magyar népdalban a sorok nem logikai, hanem érzelmi szinten függenek össze egymással. Ez a képi gondolkodásmód, ami a magyar költészetben még ma is fellelhető, a legfiatalabb költőknél is, rendkívüli értékünk.

A nyugati gondolkodásmód teljesen verbális gondolkodásmóddá alakult át. A szintézis az ereje, a befogadás az ereje a magyar nyelvnek és kultúrának, ahol a ráció és az emóció harmóniában van, küzdelmes harmóniában egyensúlyoz, ez adja értelmét.⁵

Denys Cuche a kultúra fogalmát a társadalomtudományokban a civilizált individuumok fejlődése és a civilizált közösségi fejlődés vonulata mentén határozza meg, ami csupán csak civilizáció, amely a XVIII. századtól sikerpályán fut a latin kultúrkörökben. A szerző leszögezi, hogy a kultúra ennél tágabb összefüggésű fogalom. Igencsak nagy visszhangra talál egész Nyugat-Európában és a nagy metropoliszokban, mint Amszterdam, Berlin, Milánó, Madrid, Lisszabon, egészen Szentpétervárig. A kultúra fogalmában valami hatalmas, optimista bizalom koncentrálódik. Az emberi nem tökélesedésének útján (folyamán) úgy találják, hogy a kultúra jelenti az univerzalizmust és a humanizmust, amely kapcsolódik az emberi nem evolúciós, neveléstani, észbeli, szívbéli fejlődés vonulatába. Az ember helyet foglal a világmindenség refleksiós középpontjában. A XIX–XX. században a civilizáció és a kultúra úgy viszonyul egymáshoz, mint felszín a mélységhez, azaz úgy áll szembe egymással, mint a felszíni felület és a mélység.⁶ A XXI. század elején azt tudom hozzátenni, hogy a két fogalmat nem kellene oppozícióba állítani, hanem kölcsönösen respektálni, és a hangsúlyeltolódást a kultúrának adni.

A kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egy-kettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának. Csak az a miénk igazán, amiért megdolgoztunk, esetleg megszenvedtünk. A kultúra célja nem az, hogy ítéletet mondjunk róla, hanem hogy „táplálkozzunk” vele. Lelki, szellemi táplálék, és semmi mással nem pótolható. Kultúra mindaz, ami élni segít, a kultúra életforma.” A műveltség:jósorsban ékesség, balsorsban menedék!”- írja Arisztotelész.

Az európai embernek órája van, az afrikainak ideje. Micsoda különbség! Tanuljunk az afrikaitól is! Az európai racionalizmus tekintszen szét, engedje megszelídíteni magát a távolkeleti kultúrák által. Mindkét agyféltekét egyformán kell használnunk, jelzik az agykutatók eredményei. /ÉRTELEM = ÉSZ+ÉRZELEM /

Az európai kultúra nem a kultúrák olvasztótégelye, hanem a különféle kultúrák okos együttélése, ahol a különféle kultúrák identitása nem megkérdőjelezett!

Hegel szerint a kultúra a szellem objektivációja. A Földközi-tenger gyűjtőmedencéjében kialakult kultúrák nem csupán az európai földrész kultúráiból táplálkoztak. Sajnos napjainkra Európa bezárkózott, ha nem nyit, értékei tovább devalválódnak.

⁵ Hámori József: Az emberi agy és a nyelv. Magyar Szemle, 2001. október

⁶ Denys Cuche: La notion de culture dans. Sciences sociales. Éditions La Découverte, Paris, 2001

Egyetemesen gondolkodni és lokálisan cselekedni – korkövetelmény – csak úgy lehet, ha kritikus gondolkodásra nevelünk, elősegítjük a személyiségformálódást, s a tantárgy nem cél, hanem eszköze annak, hogy emberségesebb emberek legyünk. Olyan polgárookra van szükség a XXI. században, akik megfelelnek a kommunikáció, kooperáció, kreativitás hármas követelményének, és a kognitív-koherens-koncentratív kompetenciáknak a konszenzus szintjét megcélözva.

Az EU humán erőforrás-stratégiájának egyik lehetséges útja az egyetemes művelődéstörténet oktatása. Oktatáspolitikusaink többször hangsúlyozzák, hogy a TUDÁS-alapú társadalomé a jövő. A számítógépek világában otthonosan közlekedő, az angol nyelvet valamilyen fokon ismerő, beszélő emberek közül azok kerülnek előnyösebb helyzetbe, akik legalább még egy idegen nyelvet beszélnek az angolon kívül, és azok, akiknek általános műveltsége szélesebb körű.

Mit jelent az általános műveltség? A mostani generációt az általános műveltségből az érdekli, amit a gyakorlatban is tud hasznosítani. Tehát alapos elméleti fundamentumon álló, praxisorientált tudásra, széles körű általános műveltségre van igény.

Következtetésem igazolására a felsőoktatási felvételi 300 általános műveltségi tesztjének elemzését hozom. Hihetetlen, hogy a tanulók olyan típusú hibákat követnek el, amelyek alapvető ismeretekkel kapcsolatosak (pl.: Szerb Antal XX. századi úrhajós, az Amazonas Európa leghosszabb folyója), sőt középiskoláink en globe nem rosszabbak és nem jobbak más európai középiskoláknál. Tapasztalataink szerint a gyerekek azt tanulják meg, amit a tanár felkínál nekik. Megemészthető ismereteket, a mindennapjaikban hasznosítható tudást kell nyújtanunk tanítványainknak. Ezért is alakítottuk át évről évre az *Egyetemes művelődéstörténet* című tantárgy karakterét. Továbbá azért is, mert hipotézisem szerint – ami európai kerekasztal-konferenciák tapasztalataiból táplálkozik – a kultúra, a művelődés fontos, az európai arculatú emberi magatartás elengedhetetlen feltétele. Napjainkra Európában megnyíltak a határok, az európai kultúrák megismerhetőek, nemcsak könyvekből, hanem a mindennapi életből is. Ebből a szempontból fontos az alapos nyelvtudás, ám annak részleges hiánya nem kizáró ok. Ellenben ha a kultúrát nem ismerjük elégségesen, akkor abból bajok, sőt "háborúk" származhatnak. Többször tapasztaltam, hogy nemre, felekezetre, nemzeti hovatartozásra vonatkozó diszkrimináció nem fordul elő művelt emberek között, jó hangulatú, értelmes dialogizálásra képesek, még akkor is, ha az idegen nyelveket nem beszélik oly árnyaltan, ahogy azt a literátorok, grammatikusok megkövetelik. A kultúra ismerete vagy nem ismerete a kulcsfontosságú. Például a horvát nyelv a szláv nyelvcsaládba tartozik, a magyarral nem rokon, de kultúránk azonos gyökerekből táplálkozik, nem idegen tőlünk.

Az Európai Unió nem rendelkezik biztos jövőképpel. Meg kell fogalmaznia stratégiáját a XXI. századra. Létezik-e európai identitás nélkül hatékony Európai Unió? Meg kell válaszolni ezt a kérdést. *"Eddig az Unió kibővítéséről kizárólag biztonságpolitikai, gazdaságpolitikai szempontból beszéltünk. Itt az ideje, hogy a kulturális-emberi szempontok is helyet kapjanak egy új stratégiában. Mindehhez szükséges Európa történelmének újragondolása."*⁷

A XX. század végi, XXI. század elejei információs társadalom akkor lesz hosszú távon életképes, ha a TUDÁS -alapú társadalom felé tart, ha széles spektrumú, általános műveltségre, tudásra alapoz. A műveltséghez, azaz a valóság megismeréséhez rendkívüli elszántság szükséges. A műveltség nem örökölheto, ezért mindenkinek magának kell megoldoznia!

A tudásalapú társadalom összetevői és megeremtésének feltételei Magyarországon. Horváth Márton gondolatai alapján:⁸

⁷ Glatz Ferenc: Az európai történelem kérdőjelei. História, 2000/2. 164.

⁸ Horváth Márton: A tudás alapú társadalom. ELTE – Kézirat

1. Az oktatás nevelés minden fokozata a társadalom kiemelt szellemi, erkölcsi, tudományos és anyagi támogatásban részesül.
2. A gazdasági és szellemi élet minden területén a legújabb tudományos eredmények érvényesülnek.
3. A tudományos kutatás minden területén és időszakban kiemelt támogatást élvez.
4. A kultúra legjelentősebb nemzeti és egyetemes értékei minden érdeklődő számára hozzáférhetőek.
5. A tanulásban a tehetség és nem a szülők vagyoni helyzete a meghatározó. A tanulási mutatók minden fokozatban elérik a legfejlettebb országok átlagát.
6. A társadalom egyes kérdéseinek eldöntésénél nem a politika, hanem a tudomány és a technika érdekei az elsődlegesek.
7. A társadalomban a tudásnak, a szellemi, az erkölcsi és a biológiai egészséget kell szolgálnia, a tudomány végső célja: maga az ember.
8. A társadalom minden területén fel kell számolni a szellemi elmaradottságot, az igénytelenséget.

Európát Európává a görög-római kultúra és a zsidó-keresztény hagyomány tette, illetve a sztyeppei népek nomád kultúrája, oly módon, hogy minden földrésztől átvette az értékeket. / Lásd: Európai Életfa /Az orvostudomány, főként a sebészet, Montpellier-ben az arab kultúra orvosai nélkül nehezen indult volna be.

Strasbourgban 15 európai ország pedagógusainak GERFEC- kerekasztal-konferenciáján fogalmazódtak meg a következő kérdések: miként lehetne az európai kultúrát az oktatás-nevelés segítségével hosszú távon megalapozni, hogy közös konszenzussal, közös nevezőket tudjunk találni, milyen is az EURÓPAI POLGÁR?

Az európai polgárok európai attitűdjének kibontakozásához az *Egyetemes művelődéstörténet* segítségével hogyan lehet eljutni?

A stúdium szellemisége, tanítási módszere és a team-rendszerű beszámoltatási módja egy közösen kialakított európai viselkedésmódot indukál, olyan magatartásformát, amely dialogizáláson alapul, tiszteli a másik embert, és ez formálja az egyént a közösségben. Ahol minden emberi élőlény érték. Mindent lehet, de csak a jót szabad! Merjünk jók lenni! Legyen bátorságunk jónak lenni!

Ezt a szellemiséget nem lehet mennyiségi módon mérni: „*A mennyiség az anyagban van, mérhető. A minőség a szellemben, a lélekben található, mennyiségi módon nem mérhető.*” – írja Jáki Szaniszló, Templeton-díjas tudománytörténész.⁹

Mindent lehet, de csak a jót szabad.

Angelusz Erzsébet kéziratban megmaradt írása alapján itt térnék ki a kultúrantropológia társadalmi vonatkozásaira.

V.2. KULTÚRANTROPOLÓGIA

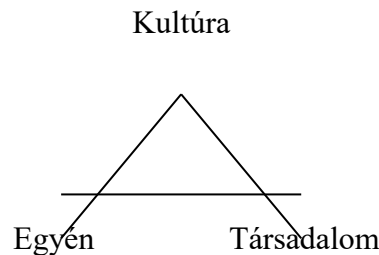
A társadalomtudományi gondolkodás áthangolódásának néhány jellegzetes tünete: A filozófia vesztett szerepéből, elveszíteni látszik különleges történelmi nimbuszát, a tudományok között elfoglalt privilegizált helyét. Teljes fejlődésnek indulnak a szakdiszciplínák. A szociológia gyakorlatias, a pszichológia önértelmezési igényével a sikeres élettechnikákat illetően végzi feladatát. A szintézisalkotók hiányoznak. Ezt a hiányt részben pótolja a kultúrantropológia.

Az egész újkori gondolkodás történetében jelen van a filozófiai és a gyakorlatias szaktudományos orientáció közötti feszültség. A XX. században a maga teljes bonyolultságában jelenik meg ez a probléma.

⁹ Jáki Szaniszló: Szellemi önéletrajz hitről és tudományról. Kairosz Kiadó, 2003

Gyakorlatias igényeket támasztanak a tudományokkal szemben. Egyre nagyobb feladat a szintézisalkotás. Szemléletátrendeződés történt magán a filozófiai gondolkodáson belül is, az életfilozófiai–antropológiai irányzatok kerültek előtérbe, valamint az emberrel kapcsolatos filozófiai kérdések. Közösségelméleti személyiségelmélet kidolgozása fontos. Az emberiség biológiai artikulációja helyett a társadalmi kulturális artikulációra helyeződik át a hangsúly. Az antropológia egyfajta integráló-interaktív szerepkört kap, oly módon, hogy a XX. század társadalmi történései révén egyébként is bonyolult nemzetközi érintkezés kiszélesül, elmélyül, és kialakul az „interkulturális kommunikáció”. A kultúra meghatározó szerepet tölt be a társadalomban, valamint számos speciális antropológiai diszciplína alkalmazott tudománynak tekinti.. Az emberiség történetében alapvető integráló erő.

A történelemközpontú műveltségismény fölött eljárt az idő. Megnőtt az igény a rendszerszemléletű, összehasonlító megközelítések iránt. Az antropológia fogalma páratlanul sok értelemben fordul elő, de a kultúra antropológiai értelmezése terén is rendkívül sok árnyalati különbség létezik. Taylor kultúra-definíciója szerint olyan képességek és szokások együttese, amelyre az embernek, mint a társadalom tagjának szüksége van. Vannak, akik viselkedési módok együtteseként fogják fel, amelyek csak egy meghatározott társadalmi csoportban alakulnak ki. Az emberi szükségletek kielégítésének egy meghatározott eljárásrendszereként értelmezi. (Malinowski)

Az egész emberiség egységes–általános természetének feltételezése történetileg az emberről s a nevelés kérdéseiről való „kultúraközpontú” gondolkodással jár együtt . A kultúra „értékhangsúlyos” fogalom, amely egy bizonyos megoldási módot egyszersmind modellnek is tekint.

Az antropológia az emberi természet kultúrától függő relativista szemléletével a különböző emberi megoldási módok egyenrangú kezelése, empirikus tanulmányozása irányába hat.

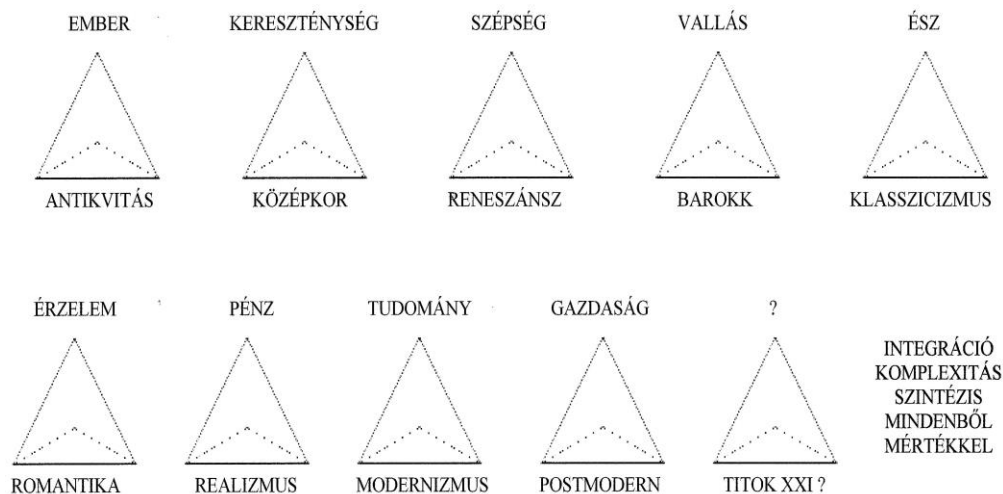
Végül a nevelés társadalmi összefüggései, differenciáltabb szemléletének a lehetőségét teremti meg azzal, hogy a nevelési szokások, hagyományok, technikák, stílusok, empirikus vizsgálatának kitüntetett szerepet tulajdonít.

PIRAMISOK-ÉRTÉKEK-ÉLETFA

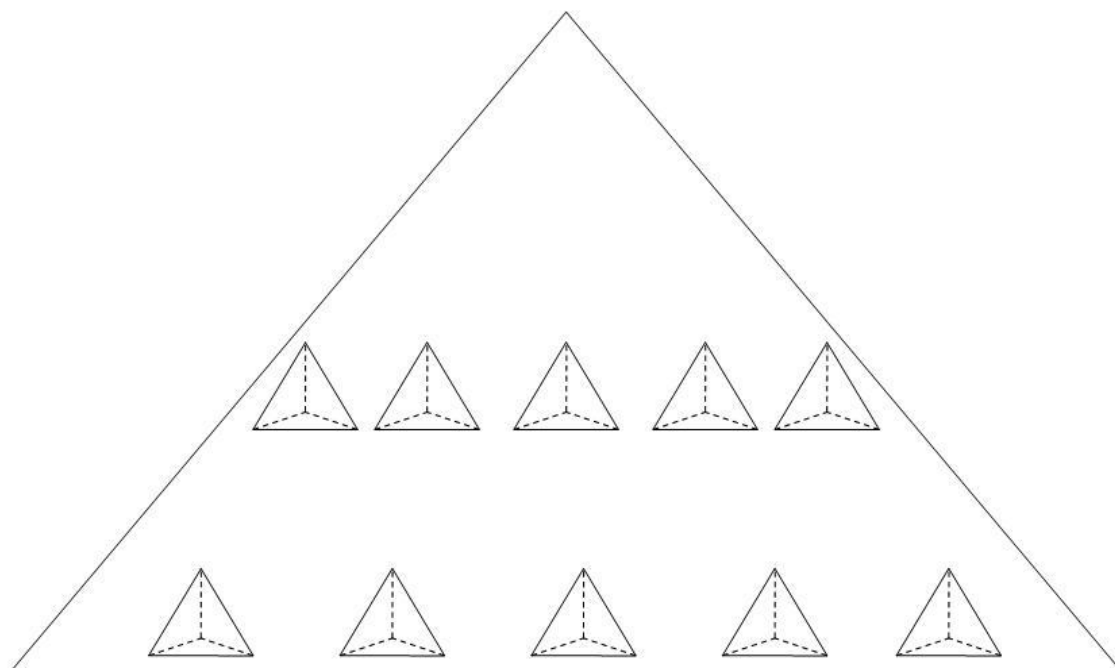
Értékpiramis-ábrák és az Európai Életfa

A századok művészeti értékpiramisainak csúcsai

-séma, alapvázlat-

ÚJ HUMANIZMUS – ÚJ LOGOSZ

Az európai műveltség alapjai

Coimbra -Colégio Da Rainha Santa Isabel – Maria Da Gloria De Campos Cordeiro intézménye
Európai Életfa: nevelés a békére

Az értékpiramisok megmutatják az emberiség fejlődési korszakainak legtipikusabb, legpregnansabb értékeit, eszményeit, amelyeket egy-egy korszak favorizált, esetenként abszolutizált. Ennek következtében küzdött az ember egy jobb, egy újabb korszakért. Mivel abszolutizált, így mindig tovább keresett más értékeket. Minden szükséges ezekből az értékekből, de a józan mértékletesség elve alapján. Egyes teoretikusok ezt „Új Humanizmusnak” mások „Új Logosznak” nevezik. . A piramis csúcsának sémái mindig arra irányulnak, hogy egy bizonyos történelmi periódus strukturális értékét mutassák. Arra szolgálhatnak, hogy hogyan perzselhető el az olvasat, ami minden esetben blaszfémia, azaz az akkori magasztos dolgok, értékek gyalázata. Blaszfémia az a kritika, ami, amely elveszíti szent voltát, ami felelősségre von vkit, és vmit ezért. És a szent dolog, ami szakralizált, fundamentalista ítélet értékeiről a rendelkezés szerint. A blaszfémia relatíve abban a kontextusban, ami a pillanatnyi szakralizált értékek. Ami magasztos dolgok gyalázása, az talán ma nem más, mint nevetséges játék. És , ami tegnap a kritika rendje és a szabad vita ma képes blaszfémikus, az a magasztos dolgok gyalázója, ily módon a vitás ügy , a per „politikailag korrekt” kötelezettség az aktuális neoliberális pénzügyi vezetőknek.

Az „Európai Életfa „bemutatja, hogy Európa értékeit minden földrész értékeiből szívta, oly módon, hogy a törzse adja a görög-római mitológiát és a Bibliát. Az” Európai Életfa „gyümölcssei azok az értékek, melyet André-Comte-Sponville: Kis könyv nagy erényekről című könyve szól . /Osiris,Bp.2001. / Ha és amennyiben nevelésünk a békére irányul. A hallgatók a beszámolóikon ennek értelmében választanak műalkotásokat, s azok elemzéseinek útján mutatják be a korszakokat, és a mára vonatkoztatott üzeneteket. A

szabadon választott bemutatás alkalmával mindenki az optimumot képes adni önmagából. Nem arra vagyunk kíváncsiak, hogy mit nem tudnak, hanem arra, hogy amit tudnak, azt hogyan alkalmazzák a mindennapi életben.

Az „Egyetemes Művelődéstörténet” és a GERFEC párbeszéd-pedagógiát hosszú évek alatt fejlesztettük 14 európai ország felsőoktatási és közoktatási tanáraival és felsőfokú hallgatókkal. Az Európa Tanács Oktatási Bizottsága 2010. áprilisában egyhangúlag fogadta el a XXI. század nevelés-oktatás felelőseinek alapul ajánlva, a béke, az emberi jogok, a kultúrák közötti párbeszéd, az emberi méltóság, a demokratikus állampolgári nevelés alapvető fontosságának bázisaként.

Projektek-Megvalósulás

- Interkulturális Európát megtanulni:
- Phare projekt
- Comenius projekt
- Interdiszciplináris párbeszéd:
- LAMAP:-Science-Pollen
- Comenius multilaterális projekt-GERFEC

Emberi Jogok és a Demokratikus Polgári Nevelés kapcsán a kompetencia alapú neveléstudományra vonatkoztatottan vizsgáljuk a

$2 \times 3 \text{ „K”} + 1 \text{ „K”} = 7 \text{ „K”}$

-kognitívitas	-kommunikáció
-koherencia	-kooperáció
-koncentráció	-kreativitás

+ 1 „K” = a konszenzus

Konszenzus \neq kompromisszummal!

- Demokratának lenni, az azt jelenti, hogy nem félni.- Bibó István alapján
- Csodálom Leonardo Da Vincit, mert Ő meglátta a hidat a szakadékban...- Paul Valéry alapján
- A civilizációk halandók, a kultúra örök.-Paul Valéry alapján
- Ha meg akarsz változtatni a világot, akkor kezd el saját magadon...- Gandhi alapján
- Ítékezés nélküli kritikus szellemiség!
- Modus vivendire törekvés
- Pacem in terris céllal.

A társadalmakban a múzeumok értékeinek felhasználásával, az őrzött alkotások segítségével, azok üzeneteinek megtalálásával, felhasználásával a párbeszéd kialakítását biztosítani egy műveltebb populáció kialakításának céljával szemléletváltozást indukálni.

Mindezek csupán ízelítők, étvágygerjesztők ahhoz, hogy hogyan dolgozzunk együtt tovább. Akinek kedve van, az csatlakozzon Kornis-Műhelyünkhöz, ahol Európa humán-erőforrás stratégiáját dolgozzuk ki Európa minden kultúrájának képviselőivel. Európai, etimológiai szótár készítése is szükséges ehhez a munkához!

Ily módon is kidolgozható az emberi életminőség javítására, az európai identitás revitalizálására, életrevalóságra. Életrevel/öd/ésre!

Bibliográfia:

- KERTÉSZ IMRE: A végső kocsma, Magvető, 2014 159-198 pp., 375-392 pp. ISBN: 978 963 14 2773 8
- NÉMETH LAJOS: Baalbek, Képzőművészeti Alap kiadóvállalat, 1980 ISBN: 963 336 206-7
- KORNIS GYULA: Tudomány és társadalom- A tudomány szociológiája Franklin 1944. Budapest
- PAUL VALÉRY: Variations , 1919. Paris
- AURÉLIEN SAUVAGEOT: Magyarországi életutam, Budapest Európa 1988. ISBN: 963-07-4736-7
- STÉPHANE HESSEL-EDGAR MORIN: Le chemin de l'espérance Fayard 2011 Paris
- SZATLÓCZKYNÉ GAJDÓCZKI ZSUZSANNA: Európa identifikációjának revitalizálása, Gravissimum Educationis – A keresztény nevelés feladatai és kihívásai a harmadik évezred elején AVKF.Vác, 2013 ISBN: 978 963 7306 525
- SZATLÓCZKYNÉ GAJDÓCZKI ZSUZSANNA: Párbeszédkultúra- Az európai polgári nevelésmények alapján- Az „ÉS-ÉS”-kultúrája, Vác 2010 ISBN: 978-963-7306-51-8
- Pour une école inclusive... Quelle formation des enseignants? - Coordonné par ROSE-MARIE CHEVALIER Colloque International IUFM de L'académie de Créteil 2005 Paris ISBN-13: 978-2-86918-189-2
- DANIEL GOLEMAN: Érzelmi intelligencia Budapest, Háttér Könyvkiadó, 1977.
- GILBERT CAFFIN: Qu'est ce qu'un formateur a l'Europe- ISPEC: Éduquer a l'Europe Angers, 1996.
- GLATZ FERENC: Újévi etűdök Európáról és az Európai Unióról, európaiságunkról, Budapest, História /Melléklet –Ezredforduló / 2011/1.
- GLATZ FERENC: Történettudomány szeptember 11. után, História, 2001/8.
- KONRAD LORENZ: A civilizált emberiség nyolc halálos bűne Cartaphilus Kft. Bp. 2001.
- HÁMORI JÓZSEF: Az emberi agy és a nyelv. Magyar Szemle, 2001/október
- ZSUZSANNA GAJDÓCZKI: Construction du pont 141-148. Croire, savoir Quelles pédagogies européennes? Sous la direction de LUC COLLES et RENÉ NOUAIHAT, Bruxelles 2013
- ZYGMUNT BAUMAN: A modernitás és holokauszt Új Mandátum Könyvkiadó –IV. Budapest, 2001.
- ZSUZSANNA GAJDÓCZKI: Pédagogie du dialogue 247-268. Lumen Vitae - Bruxelles, 2013.
- ANDRÉ COMPTÉ-SPONSVILLE: Kis könyv nagy erényekről, Bp. Osiris, Könyvkiadó 2001.
- JACQUES DELORS : Az oktatás rejtett kincs Bp. Osiris 1997.
- JÁKI SZANISZLÓ : Tudomány és történelem, Bp. Gondolat, 1963.